

the field of health care and social protection of the population in Ukraine remain relevant today. Therefore, it is very important for today to understand qualification characteristics, place and role of physical therapists, ergotherapists and content of their professional activity at the present stage of becoming a specialty in Ukraine. The purpose of the article is to reveal the essence of the key concepts of the field: “physical therapy” and “ergotherapy” and the basic legal documents governing professional training of specialists in physical therapy and ergotherapy in Ukraine. To achieve this goal, we have chosen the following research methods: theoretical analysis of specialized scientific and methodological literature and regulatory documentation in the direction of professional training of specialists in physical therapy, ergotherapy, generalization of the results of scientists’ research. As a result, approaches to interpretation of the concepts: “physical rehabilitation”, “physical therapy” and “ergotherapy” in national and international scientific and methodological literature are generalized and their essence is defined. The historical path of development of the specialty “Physiotherapy, ergotherapy” and its step-by-step transformations are presented. Physical therapy is defined as a functional recovery of the human body through the use of physical exercises of different orientation and their complexes. Ergotherapy is an integral rehabilitation technology aimed at maximizing restoration of a person’s functional state in the process of activity (activity in daily life; professional and productive activity; activity during play, rest and leisure). Physical therapy and ergotherapy are considered as a complex process of health restoration, including medical, pedagogical, preventive measures aimed at restoration (or compensation) of impaired functions of the organism, optimization of physical condition and restoration of working capacity of the person. Also, the article provides a list and content of the main legal documentation regulating the process of professional training of specialists in physical therapy, ergotherapy in higher educational establishments of Ukraine; qualification characteristic of specialists, including professional functions and content of professional activity, is considered.

Key words: labor therapy, occupational therapy, vocational training, professional activity, professional functions.

УДК 808.53:811.161.2’271.12

Вікторія Герман

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0002-2915-7330

DOI10.24139/2312-5993/2020.02/012-023

ІНТЕГРАЦІЯ ПРОЄКТУ IREX «ВИВЧАЙ ТА РОЗРІЗНЯЙ: ІНФО-МЕДІЙНА ГРАМОТНІСТЬ» І КУРСУ «СУЧАСНА РИТОРИКА»

У статті окреслюється можливість інтеграційного підходу до впровадження проєкту IREX «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність» у курс «Сучасна риторика»; доводиться, що таке поєднання дозволить покращити якість підготовки й формування компетентностей майбутніх педагогів, а саме: полемічну культуру (вміння вести дискусію та полеміку) і медіакультуру (критичне мислення, інфо-медійну й візуальну грамотність, соціальну толерантність, стійкість до впливів тощо); розроблено тему «Ораторське мистецтво ведення дискусії і полеміки» із застосуванням новітніх методик та креативних технологій в освіті, подано оригінальні завдання для самостійної роботи.

Ключові слова: візуальна грамотність, дискусія, еристика, інфо-медійна грамотність, критичне мислення, медіакультура, медіаграмотність, полеміка, полемічна культура, спір, соціальна толерантність.

Постановка проблеми. Серед низки важливих завдань реформування вищої педагогічної освіти одним із найважливіших є підготовка висококваліфікованих медіаграмотних фахівців, які майстерно володіють уміннями ефективного пошуку інформації, її систематизації, запобігати ризикам у комунікації, обґрунтовувати власну позицію, оцінювати та інтерпретувати події, протидіяти мовній ворожнечі, ідентифікувати прояви пропаганди, ботів, тролів, фейки, маніпуляцію, втілювати ідеї завдяки онлайн-інструментам тощо.

Автор статті є учасником проекту IREX «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів за підтримки Посольства Сполучених Штатів Америки і Посольства Великої Британії в Україні, у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією української преси. Основне завдання проекту, а отже, й нашої діяльності, вбачаємо у створенні ефективної сталої моделі інтеграції навичок критичного сприйняття інформації в освітній процес закладів вищої і загальної середньої освіти.

Аналіз актуальних досліджень. Актуальність проблеми формування медіакультури майбутнього педагога зумовлена потребою формування навичок критичного сприйняття інформації та усвідомлення цінності високоякісної інформації в контексті реалізації цих компетентностей у шкільній освіті. Формування інфо-медійної грамотності сучасного вчителя набуває особливої значущості на етапі впровадження Міністерством освіти і науки України навчальної дисципліни «медіаграмотність» у шкільний курс. Проблеми медіаосвіти, медіакультури й медіаграмотності перебувають у полі зору таких українських учених, як О. Волошенюк, В. Даниленко, І. Задорожня, В. Іванов, Т. Іванова, Л. Калініченко, Т. Кузнецова, В. Лісостанський, В. Мележик, О. Тараненко та ін.

Мета статті – інтегрувати деякі аспекти проекту IREX «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність» у курс «Сучасна риторика» (освітній рівень «магістр», спеціальність «Українська мова і література»), зокрема розробити практичне заняття на тему «Ораторське мистецтво ведення дискусії і полеміки».

Методи дослідження визначено поставленими завданнями. Використано загальнонаукові теоретичні (контент-аналіз, систематизація та узагальнення наукової, психолого-педагогічної, методичної літератури з визначеної проблематики), емпіричні (пряме й опосередковане педагогічне спостереження, аналіз досвіду роботи тощо) методи. Застосовано системно-компонентний та системно-структурний підходи до аналізу й опису матеріалу.

Виклад основного матеріалу. Обов'язковим для сучасної ділової людини, особливо для викладача вищої школи й шкільного вчителя, є вміння компетентно обговорювати проблеми, доводити й переконувати,

відстоювати власну точку зору й спростовувати думку співрозмовника, тобто володіти полемічною майстерністю, мистецтвом спору. Зазначені компетентності намагаємося сформувати під час вивчення теми «Ораторське мистецтво ведення дискусії і полеміки». Вважаємо, що визначена тема є цілком придатною для інтеграції компетентностей проекту IREX «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», а саме:

- *критичне мислення*: уміння ставити запитання, обґрунтовувати власну думку, оцінювати та інтерпретувати події, проводити паралелі з сучасністю, аналізувати передумови та причини події;

- *інфомедійна грамотність*: уміння ефективно шукати інформацію, працювати з джерелами й першоджерелами; уміння відрізнити факти від суджень; уміння систематизувати інформацію, висувати гіпотезу та оцінювати альтернативи;

- *соціальна толерантність*: уміння ідентифікувати та протидіяти мові ворожнечі, стереотипам і дискримінації; формувати навички етичного спілкування;

- *цифрова безпека*: розуміння цифрового сліду;

- *візуальна грамотність*: уміння аналізувати фото, символи, інфографіку;

- *стійкість до впливів*: уміння ідентифікувати прояви пропаганди, фейки й маніпуляцію, вплив медіа на емоції;

- *інноваційність*: уміння втілювати ідеї завдяки онлайн-інструментам.

Під час лекції з визначеної теми з'ясуємо, що в глобальному й національному вимірах розвитку вищої освіти *еристику* можна кваліфікувати як науковий напрям досліджень, що розглядає логічні, семіотичні, психологічні, риторичні, етичні тощо характеристики спору як комунікативного процесу. Предметом еристики є *спір* – комунікативний процес, у якому наявне активне ставлення до точки зору співрозмовника, що виражене в її критичній оцінці (Герман, 2019, с. 19). Термін «спір» сучасні словники трактують як словесне змагання: обговорення чогонебудь двома або кількома особами, у якому кожна зі сторін обстоює свою думку, свою правоту; процес обміну протилежними думками (Великий тлумачний словник української мови, 2000, с. 1172). В академічних колах теорія і практика мистецтва спору не втратила своєї актуальності. У зв'язку з цим оволодіння мистецтвом спору стає одним із актуальних завдань для широкого кола фахівців (особливо педагогів), професійна діяльність яких пов'язана з впливом на людей через різноманітні види комунікацій.

Учасники спору повинні володіти полемічною культурою. *Полемічну культуру* викладача (вчителя) трактуємо як глибоке знання ним предмета дискусії, розуміння суті публічного спору і його різновидів, дотримання основних вимог культури дискусії, уміння довести висунуті положення й

відкинути думку співрозмовника, ефективно використати полемічні прийоми (Герман, 2019, с. 20). Процес спору знаходить своє виявлення в таких жанрах риторики, як дискусія, полеміка, дебати, суперечка.

З'ясовуємо, що дискусії походять зі Стародавньої Греції (Сократ, Платон, Аристотель). Античні оратори переконували, що пізнання й розкриття сутності проблеми не можливе без урахування думки іншої людини. У середньовіччі організатором дискусії був лектор, який обирав тезу й заперечення, готував питання для обговорення. Кожен із учасників дискусії підтримував тезу аргументами й відповідав на питання. У Києво-Могилянській академії Ф. Прокопович та інші викладачі риторики давали такі поради до проведення дискусії: глибоко вивчити питання, переконатися в його істинності, дослідити точку зору опонента; під час дискусії дотримуватися миру та спокою, простоти й щирості, скромності і дружньої прихильності, почуття міри й такту (Прокопович, 1979).

Дискусія (з лат. *discussio* – дослідження, розгляд) – це публічне обговорення певної проблеми, питання з метою досягнення істини. Завдання дискусії в сучасному розумінні – з'ясування й порівняння різних точок зору, знаходження правильного рішення спірного питання, досягнення певної згоди учасників щодо дискутованої теми. *Полеміку* (з гр. *polemikos* – ворожий, войовничий) розуміємо як спір, у якому виявляється протистояння, протиборство сторін, ідей і думок; боротьба принципово протилежних думок з якогось питання, публічний спір з метою захисту, відстоювання своєї точки зору і спростування протилежної (Герман, 2019, с. 20-21).

Пояснюємо студентам різницю між дискусією та полемікою: якщо учасники дискусії, відстоюючи протилежні думки, намагаються дійти консенсусу, знайти спільне рішення, установити істину, то мета полеміки – отримати перемогу над супротивником, відстояти й захистити власну позицію. Наголошуємо на тому, що прийоми, які застосовуються в дискусії та полеміці, повинні бути коректними, етичними (початкове визначення принципової позиції протилежної сторони; зіставлення висловлених опонентом тверджень із його фактичними вчинками; використання психологічних доводів; застосування іронії та гумору; взяття ініціативи у свої руки, атака питаннями та ін.).

Надаємо поради щодо культури ведення дискусії й полеміки (ніколи не дискутуйте з приводу тем, понять, що є аксіомами; не підмінюйте тему полеміки і не дозволяйте опонентові це робити, якщо сперечаєтеся чесно; продумайте короткі, точні й «ударні» тези та аргументи; ніколи не викладайте відразу всі положення, послідовно додавайте тези й аргументи; будьте уважними до опонента, запам'ятовуйте не тільки те, що він каже, а й те, що казав раніше; не намагайтеся все заперечувати; спростовуйте точку зору опонента різними способами; виявляйте принциповість, але не впертість, не допускайте переходу «на особистості»;

уникайте ситуацій «з'ясування стосунків»; будьте завжди готовими не тільки до кроку вперед, але й до кроку назад, не соромтеся вибачитися, перепросити; продумайте тактику відступу та ін.) (Герман, 2018, с. 106-110).

Отже, для теоретичного опрацювання й обговорення на практичному занятті пропонуємо студентам такі питання:

1. Історія виникнення дискусії. Наукова дискусія і полеміка: спільне і відмінне.

2. Етапи підготовки дискусії. Полемічні прийоми. Особливості переконливого полемічного виступу.

3. Основні вимоги до культури дискусії і полеміки. Доказовість і переконливість як основні ознаки дискусії.

4. Мовна організація наукової дискусії і полеміки.

Для практичного виконання подаємо таке завдання:

1. Змодельуйте дискусію або полеміку (на вибір) на тему: *«Проблеми освіти у виступах і публікаціях українських політиків»*, застосувавши різноманітні полемічні прийоми, тези, аргументи, контраргументи (уся група готує дискусію чи полеміку колективно).

2. Зробіть висновок про рівень медіакультури обраного політика.

Для якісного виконання практичного завдання й підготовки до дискусії радимо студентам виконати такі методичні рекомендації:

1. Під час підготовки до дискусії опрацюйте лекцію *«Ораторське мистецтво ведення дискусії та полеміки»*, з'ясуйте сутність ключових понять: *дискусія, полеміка, діалог, діалогова взаємодія, стратегія, тактика, теза, аргумент, конфлікт, компроміс, співробітництво, конкуренція* тощо.

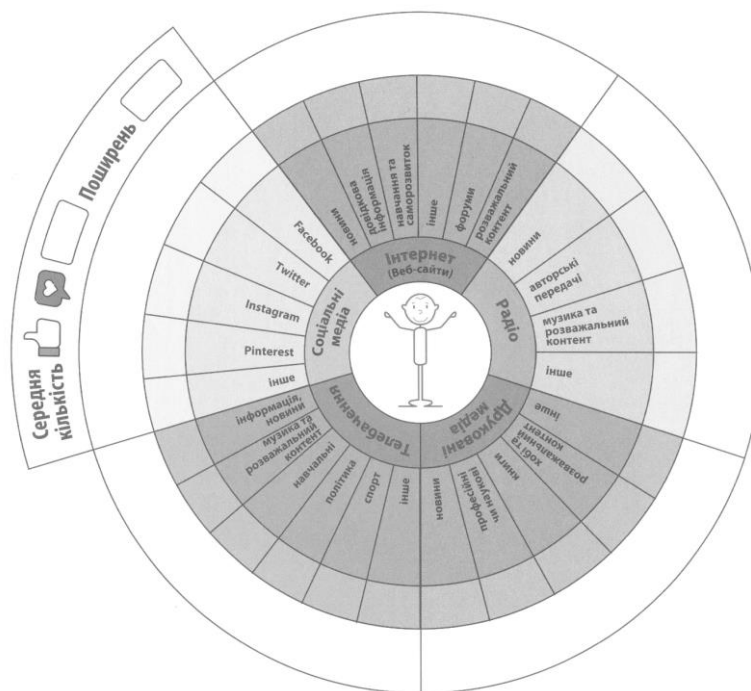
2. Оберіть для аналізу *медійну діяльність* певного політика, який опікується питаннями освіти.

3. Дослідіть його *публічну медійну діяльність*: виступи в парламенті, у громадських місцях, у мас-медіа (телебаченні, радіо, друкованих медіа, соціальних мережах, інтернет-сайтах). Використовуйте інформацію різного формату: блоги, відео, новини, соціальні мережі тощо. Пригадайте схему *«Моє медіаполе»*.

4. *Пошук інформації* проводьте ефективно:

- використовуйте конкретні описові ключі слова для звуження пошуку та одержання точніших результатів;
- використовуйте для пошуку синоніми;
- використовуйте символи *, «», & для виділення конкретних слів або висловів;
- зосереджуйте увагу на типах доменів URL: .com = компанія, .gov = веб-сайт державного органу, .edu = навчальна установа, .org = організація;
- чітко визначайте формат інформації (блог, відео, новини, соціальні мережі);
- використовуйте якомога більше джерел інформації.

Схема 1. Моє медіаполе

Використайте *корисні посилання*:
<http://www.blogsearchengine.org> – пошук інформації про людину в блогах

https://drive.google.com/open?id=1RMxKPySv_krybLmQOMbSDd0D5IMcFqJ – пошук по фото

<https://whois.net/>

<https://www.ip-tracker.org/locator/ip-lookup.php>

www.pravda.com.ua

tochka.net

1plus1.ua

vesti.com

– визначення власника ресурсу

<https://webmii.com>

<https://www.facebook.com/friends/requests/>

<https://www.social-searcher.com>

– цифровий слід

5. Переглядаючи *телевізійні передачі* з участю вибраного вами політика, аналізуйте:

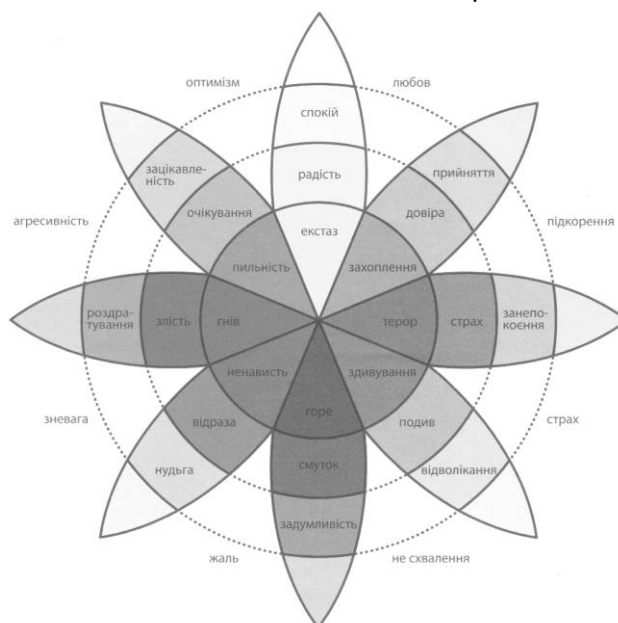
- хто власник каналу і чому саме на ньому виступає політик (пригадайте табл. «*Власники медіа*»);

- чи є політик справжнім експертом у питаннях освіти та інших проблемах, які він коментує;

- чи можна, як і де перевірити інформацію, джерела інформації, подію, матеріали тощо, про які говорить політик;

- чи апелюють його виступи до ваших емоцій і яких саме (перегляньте «*Колесо емоцій*»).

Схема 2. Колесо емоцій

6. Перегляньте **медіатексти** обраного Вами політика з питань освіти, проаналізуйте їх за такими аспектами:

Схема 3.

7. Зверніть увагу: **факти чи судження** переважають в освітніх медіатекстах обраного Вами політика. Користуйтеся схемою «**Факти vs Судження**».

8. Якщо Ви виявили **неправдиву інформацію** в освітніх медіатекстах політика, з'ясуйте, з якою метою він це робить: пародія; емоційний тиск; скомпрометувати; упередженість; вигода; політичний вплив; пропаганда.

9. З'ясуйте, чи має обраний Вами політик **наукові праці** й перевірте їх на **академічну доброчесність**.

Використайте **корисні посилання**:

<https://my.plagscout.com/login>

<https://my.noplaiat.de>

– академічна

доброчесність

<https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>

<http://ouci.dntb.gov.ua/>

<http://www.nbuviap.gov.ua/bpnu/>

Open Ukrainian Citation Index (OUCI).

<http://ouci.dntb.gov.ua/>

– наукова робота

Схема 4. Факти vs судження

Факт	Судження
Цифри, дати, події, статистика, докази, досягнення тощо	Чийсь думки, розмисли, припущення, міркування або відчуття, надії, сподівання з приводу чогось
Об'єктивний – має місце сам по собі	Суб'єктивне – передає точку зору людини
Можна довести	Не можна довести
Можна перевірити	Не можна перевірити
Є незмінним після того, як відбувся	Може змінюватися в залежності від настрою, мети або кількості нових фактів, на основі яких створено
Можуть бути основою для судження	Можуть базуватися або не базуватися на фактах
Для його повідомлення часто використовуються дієслова: є (було, буде), показувати, демонструвати, відкривати, доводити	Для його повідомлення часто використовуються дієслова: думати, вважати, припускати, відчувати, сподіватися, висловлювати (погляди) тощо
Зазвичай сприймається сам по собі, незалежно від того, хто його повідомив	Зазвичай сприймається невідривно від людини, яка його повідомляє
В медіа зазвичай подаються в рубриках: «Новини», «Події», «Розслідування»	В медіа зазвичай подаються в рубриках: «Думка», «Редакторська колонка»
Розрізняють:	Розрізняють:
<ol style="list-style-type: none"> 1) Доведені факти 2) Факти, які треба перевірити 3) Неправда, представлена як факт (фейк) 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Думку – судження базоване на фактах 2) Погляд, або переконання – судження, засноване на вірі, моралі або цінностях 3) Упередження – думка на підставі недостатніх або не повністю досліджених доказів

10. Завдання для самостійної роботи:

а) пройдіть безкоштовний онлайн-курс з медіа грамотності VERIFIED, щоб дізнатися:

- як орієнтуватися в сучасному інформаційному середовищі;
- як розпізнавати дезінформацію та пропаганду;
- яким медіа довіряти;
- чому ми витрачаємо близько 5 років на соціальні мережі;
- як працює наш мозок та чому нами легко маніпулювати;
- як захистити себе і близьких людей від маніпуляцій.

б) виконайте тест «Дискусія та полеміка»:

1. Які основні етапи організація дискусії?

а) підготовчий, основний, заключний; б) підготовчий, вступний, основний, заключний; в) вступний, основний, заключний; г) підготовчий, основний.

2. Основними ознаками полеміки є:

а) учасники полеміки, зіставляючи суперечливі судження, намагаються дійти єдиної думки, знайти загальне рішення, встановити істину; б) здобуття перемоги над опонентом, обстоювання і затвердження власної позиції; в) один із принципів ведення полеміки – це чесність і принциповість її ведення; г) за результатами полеміки не може бути переможців і переможених.

3. Полеміка відрізняється від дискусії:

а) цілеспрямованістю та переконанням; б) кількістю учасників; в) різницею у виборі тем; г) тривалістю.

4. До полемічних прийомів відносять (декілька відповідей):

а) доведення аргументів опонента до абсурду; б) опитування; в) «заковтування гачка»; г) пастки в суперечці.

5. Хто запропонував поради до вивчення риторики в розділі «Про закони і правила належного ведення диспуту» в курсі «Логіка для навчання української молоді, що вивчає одне і друге красномовство на благо релігії і Батьківщини, викладене у Києві, славній православній Могилянській академії року 1706»?

а) Ф. Прокопович; б) Л. Баранович; в) В. Татищев; г) І. Черкаський.

6. До основних принципів полеміки відносяться (декілька відповідей):

а) чесність і принциповість ведення; б) використання емоцій; в) демонстрація своїх переваг; г) виявлення невідповідностей і суперечностей у поглядах опонента.

7. Мета оволодіння мистецтвом дискусії – це ... (декілька відповідей):

а) формувати вміння й навички конструктивної взаємодії, правильно висловлювати свою думку та слухати опонента; б) розвивати вміння доводити своє бачення проблеми за рахунок вмілого добору доказів та влучної аргументації; в) виховувати ввічливість, почуття поваги, толерантності; г) отримувати беззаперечну перевагу.

8. Автор вислову «Істина – донька дискусії, а не донька симпатії» – це...

а) Ф. Прокопович; б) Аристотель; в) Я. Мудрий; г) Г. Башлар.

9. Методами «сократівської бесіди» були:

а) іронія, маєвтика, індукція, визначення, натяки, порівняння, ілюстрація, аналогія; б) порівняння, метафора, плеоназм, анафора; в) синекдоха, парцеляція, стилізація, алегорія; г) символ, метафора, визначення, натяки, порівняння.

10. Серед правил ведення дискусії недопустимим є:

а) відволікати дискутантів від предмета обговорення; б) принижувати гідність опонента; в) використовувати психологічний тиск на опонента, радіти відкрито поразці опонента; г) усе вище сказане.

11. У зміст поняття «полемічна майстерність» входять:

а) знання предмета спору, розуміння суті публічного спору і його

різновидностей; б) дотримання основних вимог культури спору; в) уміння довести висунуті положення і відкинути думку опонента; г) усе вище сказане.

12. *Дискусії Платона будувалися на основі:*

а) розробки системи доказів (аргументів), ілюстрації, конкретизація за допомогою аналогії, фактів, пошуку суперечностей; б) тези і заперечення, питання для обговорення; в) глибокого вивчення питання, переконання в його істинності; г) дослідження точки зору опонента.

13. *Думка, що під час дискусії «один алмаз полірує інший» належить:*

а) Г. Гейне; б) М. Ломоносову; в) І. Вишенському; г) М. Драгоманову.

14. *До коректних полемічних прийомів належать (декілька відповідей):*

а) початкове визначення принципової позиції протилежної сторони; б) застосування іронії та гумору; в) взяття ініціативи у свої руки, або атака питаннями; г) психологічна атака.

15. *Вислів «Будь-який спір буде успішним лише тоді, коли чітко визначений його предмет» належить:*

а) С. Ожегову; б) Платону; в) І. Франку; г) Г. Сковороді.

16. *Прийом умовного схвалення – це:*

а) атака запитаннями; б) висування умов для погодження проблеми; в) погодження з певними положеннями опонента, але заперечення в найсуттєвішому; г) зіставлення висловлених опонентом тверджень з його фактичними вчинками.

17. *Спростувати точку зору опонента необхідно за допомогою прийомів (декілька відповідей):*

а) спростовується теза; б) критикуються докази; в) доводиться недостовірність прикладів, фактів; г) обговорюється особистість опонента.

18. *Які з порад відомих людей стосуються культури ведення полеміки:*

а) «У суперечках як на війні: слабка сторона розпалює вогнище і влаштовує сильний шум, щоб супротивник вирішив, ніби вона сильніша» (Д. Свіфт); б) «Хто роздуває полум'я сварки і ворочає головешки, той не повинен скаржитися, що іскри потрапляють йому в обличчя» (Б. Франклін); в) «Як тільки ми відчули гнів під час суперечки, ми вже сперечаємося не за істину, а за себе» (Т. Карлейль); г) усе вище сказане.

19. *Компліменти опоненту свідчать про:*

а) доброзичливість; б) зверхність; в) побоювання; г) поразку.

20. *Полемічний прийом, за якого одна зі сторін прагне схилити присутніх при суперечці людей на свою сторону, – це..*

а) визначення принципової позиції протилежної сторони; б) взяття ініціативи у свої руки; в) уважність до опонента; г) психологічний довід.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, інтеграційний підхід до впровадження проєкту IREX «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», зокрема в курс «Сучасної риторики», дозволить покращити якість підготовки й формування

компетентностей майбутніх педагогів, а саме: полемічну (уміння вести дискусію й полеміку) та медіакультуру (критичне мислення, інфо-медійну й візуальну грамотність, соціальну толерантність, стійкість до впливів).

Перспективу вбачаємо в окресленні інтеграційних можливостей проекту з іншими темами курсу «Сучасна риторика».

ЛІТЕРАТУРА

- Великий тлумачний словник української мови* (2002). Київ; Ірпінь: Перун (*Large explanatory dictionary of the Ukrainian language* (2002). Kyiv; Irpen: Perun).
- Герман, В., Громова, Н. (2019). Полемічна культура сучасного викладача й учителя української мови та літератури. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 4 (88) (Herman, V., Hromova N. (2019). The polemical culture of the modern teacher and teacher of Ukrainian language and literature. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 4 (88)).
- Герман, В. (2018). *Риторична культура вчителя в академічному просторі*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка (Herman, V. (2018). *Rhetorical culture of the teacher in the academic space*. Sumy: Publishing House of SSPU named after A. Makarenko).
- Задорожня, І. Т., Кузнецова, Т. В. (2008). Медіаосвіта. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер (Zadorozhnia, I. T., Kuznetsova, T. V. (2008). Media education. *Encyclopedia of Education*, in V. H. Kremen (chief ed.). Kyiv: Yurinkom Inter).
- Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник* (2012) / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; наук. ред. В. В. Різун. Київ: Центр вільної преси (*Media education and media literacy: a textbook* (2012), V. F. Ivanov O. V. Volosheniuk (ed.-com.); V. V. Rizun (science ed.). Kyiv: Tsentrl Vilnoi Presy).
- Медіаосвіта (медіаграмотність): навчальна програма для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, педагогічних та науково-педагогічних працівників* (2013) / розр. В. В. Лісостанський, В. І. Даниленко, В. П. Мележик та ін. Київ (*Media education (media literacy): a curriculum for students of higher education institutions, pedagogical and scientific-pedagogical staff* (2013), V. V. Lisostanskyi, V. I. Danylenko, V. P. Melezhyk, V. P. Melezhyk etc. (dev.). Kyiv).
- Прокопович, Ф. (1979). *Філософські твори: у 3-х т.* Т. 1. Київ (Prokopovych, F. (1979). *Philosophical works: in 3 volumes*. Vol. 1. Kyiv).
- Сагач, Г. М. (2000). *Риторика*. Київ: Ін Юре (Sagach, H. M. (2000). *Rhetoric*. Kyiv: In Yure).

РЕЗЮМЕ

Герман Вікторія. Інтеграція проекту «Изучай и распознавай: инфо-медийная грамотность» и курса «Современная риторика».

В статье описывается возможность интеграционного подхода к внедрению проекта «Изучай и распознавай: инфо-медийная грамотность» в курс «Современная риторика»; доказывається, что такое объединение позволит улучшить качество подготовки и формирования компетентностей будущих педагогов, а именно: полемическую культуру (умение проводить дискуссию и полеміку) и медиакультуру (критическое мышление, инфо-медийную и визуальную грамотность, социальную толерантность, стойкость к влияниям и др.); разработана тема «Ораторское искусство ведения дискуссии и полеміки» с применением новейших методик и креативных образовательных технологий, поданы оригинальные задания для самостоятельной работы.

Ключевые слова: *визуальная грамотность, дискуссия, эристика, инфо-медийная грамотность, критическое мышление, медиакультура, медиаграмотность, полеміка, полемическая культура, спор, социальная телерантность.*

SUMMARY

Herman Viktoriia. Integration of the IREX project “Learn and distinguish: info-media literacy” and the course “Modern rhetoric”.

The article outlines the possibility of an integration approach to implementation of the IREX project “Study and distinguish: info-media literacy” in the course “Modern rhetoric”, it is proved that this combination will improve the quality of training and formation of competencies of future teachers, namely: polemic culture (ability to conduct a discussion and polemic) and media culture (critical thinking, info-media and visual literacy, social tolerance, resistance to impacts, etc.).

The topicality of the problem of forming media culture of the future teacher is caused by the need to develop skills of critical perception of information and awareness of the value of high quality information in the context of realization of these competences in school education. Formation of info-media literacy of a modern teacher is of particular importance at the stage of introduction by the Ministry of Education and Science of Ukraine of the discipline “media literacy” in the school course.

The purpose of the article is to integrate some aspects of the IREX project “Learn and distinguish: info-media literacy” into the course “Modern rhetoric” (master’s degree, specialty “Ukrainian language and literature”). The research methods are determined by the set of tasks. We used general scientific theoretical methods (content analysis, systematization and generalization of scientific, psychological, pedagogical, and methodological literature on certain issues), empirical methods (direct and indirect pedagogical observation, analysis of work experience, etc.). The system-component and system-structural approaches to the analysis and description of the material are applied.

It is mandatory for a modern business person, especially for a high school teacher and a school teacher, to be able to competently discuss problems, prove and convince, defend their point of view and refute the opinion of the interlocutor, that is, to possess a polemical skill, the art of argument. We also try to form these competencies when studying the outlined topic. The topic “Oratorical art of discussion and polemics” has been developed using the latest techniques and creative technologies in education, and original tasks for independent work are presented. We see a perspective in the description of the integration opportunities of the project with other topics of the course “Modern rhetoric”.

Key words: *visual literacy, discussion, eristics, info-media literacy, critical thinking, media culture, media literacy, polemic, polemic culture, dispute, social tolerance.*

УДК [81’373:37.02]:376-054.62

Оксана Гриджук

Національний лісотехнічний університет України

ORCID ID 0000-0003-2199-1977

DOI 10.24139/2312-5993/2020.02/023-033

ДИДАКТИЧНА ГРА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ Й ЗАКРІПЛЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

У статті актуалізовано проблему навчання іноземних студентів в Україні, наголошено на значущості їхньої якісної мовної підготовки для успішної освіти за фахом. Проаналізовано можливості використання дидактичних ігор на початковому етапі навчання іноземців української мови. Пояснено особливості застосування їх як засобу стимулювання пізнавальної активності студентів. Презентовано види дидактичних ігор до тем «Людина та її тіло», «Сім’я», «Житлові приміщення» та «Інтер’єр кімнати». Схарактеризовано умови успішного проведення дидактичних ігор.